

FIȘA DISCIPLINEI, 2024-2025

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3 Departamentul	Departamentul de Teologie Ortodoxă
1.4 Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studiu / Calificarea	<i>Teologie ortodoxă pastorală</i>

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei		Teologie Dogmatică Ortodoxă II		2.2 Cod disciplină	OLR1116
2.3 Titularul activităților de curs		Pr. conf. univ. dr. Grigore Dinu Moș			
2.4 Titularul activităților de seminar		Pr. conf. univ. dr. Grigore Dinu Moș			
2.5 Anul de studiu	III	2.6 Semestrul	6	2.7 Tipul de evaluare	E
		2.8 Regimul disciplinei	2.9 Tipul disciplinei		O DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiu după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					9
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					11
Tutoriat					2
Examinări					2
Alte activități					0
Total ore activități individuale					44
3.7 Total ore studiu individual	44				
3.8 Total ore din planul de învățământ	56				
3.9 Total ore pe semestru	100				
3.10 Numărul de credite	4				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	<ul style="list-style-type: none"> Promovarea cursului „Dumnezeu și creația”
4.2 de competențe	<ul style="list-style-type: none"> Cunoașterea învățăturii creștine despre Dumnezeu, cosmologie și antropologie

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	Frecventarea cursului în proporție de cel puțin 75% Studentii se vor prezenta la cursuri și seminarii cu telefoanele mobile închise
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	Frecventarea seminariilor în proporție de minim 75%. Termenul predării și susținerii lucrării de seminar este stabilit de titular de comun acord cu studenții. Nu se acceptă cererile de amânare decât pe motive obiectiv întemeiate. Nu sunt acceptate lucrările care nu sunt elaborate în conformitate cu exigențele și metodologia de elaborare și expunere a unei lucrări științifice (studierea temei pe baza bibliografiei indicate și expunerea cu respectarea metodologiei citării).

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Să cunoască terminologia de specialitate utilizată în Teologia fundamentală și dogmatică; • Să demonstreze capacitatea de folosire adecvată a noțiunilor de Teologia fundamentală și dogmatică; • Să își formeze capacitatea de predare a învățaturii creștine despre Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare, despre Biserică, Taine și eshatologia creștină în contextul cultural al societății contemporane; • Să își formeze capacitatea de contraargumentare și de susținere a dreptei credințe față de curentele care contravin învățaturii creștine despre Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare, despre Biserică, Taine și eshatologia creștină; • Să dezvolte deprinderi de utilizare corectă a rațiunii în explicarea și predarea conținuturilor credinței; • Să identifice și să aleagă metodele optime de predare și transmitere a învățaturii de credință.
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Să demonstreze preocuparea pentru perfecționarea rezultatelor activității profesionale prin asumarea de roluri într-o echipă multidisciplinară de muncă; • Să asume implicarea în activități de cercetare, cum ar fi: documentarea, elaborarea unor sinteze bibliografice adecvate, eventual a unor referate și articole de specialitate; • Să participe la proiecte, având caracter științific și să demonstreze capacitatea de a identifica oportunități pentru propria formare profesională în viitor.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cunoașterea învățaturii de credință creștin ortodoxă despre Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare, despre Biserică, Taine și eshatologia creștină, în contextul cultural al lumii contemporane;
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • Să înțeleagă taina Persoanei lui Iisus Hristos, întruparea, unirea ipostatică și consecințele unirii ipostatice; • Să înțeleagă lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos, împlinită prin întreita Sa slujire de: Profet/Învățător, Arhiereu și Împărat; • Să înțeleagă învățătura creștină ortodoxă despre Biserică, Taine, mântuirea personală și eshatologie; • Să înțeleagă și să poată contracara erorile teologice referitoare la persoana lui Iisus Hristos, lucrarea lui mântuitoare, Biserică, Taine, mântuirea personală și eshatologie; • Să dezvolte abilitățile argumentative ale studenților în sensul obiectivelor precizate anterior.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Persoana lui Iisus Hristos		
<ul style="list-style-type: none"> a) Prezența și lucrarea Cuvântului lui Dumnezeu în creație; b) Prezența și lucrarea Cuvântului lui Dumnezeu în Vechiul Testament c) Chipul evanghelic și istoricitatea lui Iisus Hristos, ca Dumnezeu și Om; d) Conștiința de Sine a lui Iisus ca Mesia – Hristos și Fiul lui Dumnezeu e) Iisus Hristos, scopul existenței noastre. 	Prelegere, dezbateri și discuție colectivă	1 prelegere, 2 ore

<p>2. Definirea dogmatică a persoanei lui Iisus Hristos</p> <p>a) Formularea dogmatică; b) Ipostas și natură; c) Enipostazierea firii omenești în Ipostasul preexistent al Cuvântului; d) Deplina actualizare a firii umane în Hristos; e) Realizarea maximală a unirii lui Dumnezeu și a omului în Iisus Hristos f) Unitatea neconfundată a firilor în Hristos. g) Urmările unirii celor două firi în Hristos pentru noi h) Hristologia – ca unire a transcendentului cu transcendentalul</p>	<p>Prelegere, dezbateră și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>3. Consecințele unirii ipostatice</p> <p>a) Comunicarea însușirilor; b) Chenoza Fiului lui Dumnezeu întrupat; c) Sfânta Fecioară Maria, Născătoare de Dumnezeu; d) Lipsa de păcat a Mântuitorului; e) O singură închinare adusă lui Hristos; f) Îndumnezeirea firii umane în Iisus Hristos.</p>	<p>Prelegere, dezbateră și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>4. Lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos</p> <p>a) Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea Lui mântuitoare; b) Cele trei direcții ale lucrării mântuitoare și cele trei aspecte ale răscumpărării; c) Slujirea profetică a Mântuitorului; d) Slujirea arhierescă a Mântuitorului în raport cu Tatăl, cu Sine și cu oamenii; e) Slujirea împărătească a Mântuitorului; f) Realitatea învierii Domului g) Înălțarea Domnului la cer.</p>	<p>Prelegere, dezbateră și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>5. Ecclesiologia ortodoxă</p> <p>a) Întemeierea Bisericii la Cincizecime; b) Structura trinitară și constituția teandrică a Bisericii; c) Iisus Hristos, temelia Bisericii; d) Hristos, capul Bisericii – Biserica, trupul lui Hristos.</p>	<p>Prelegere, dezbateră și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>6. Prezența și lucrarea Domnului în Biserică</p> <p>a) Întreita slujire a lui Hristos în Biserică; b) Preoția generală a credincioșilor; c) Preoția particulară a Bisericii; d) Treptele preoției; e) Succesiunea apostolică.</p>	<p>Prelegere, dezbateră și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>7. Însușirile Bisericii</p> <p>a) Unitatea Bisericii; b) Sfințenia Bisericii; c) Sobornicitatea/catolicitatea Bisericii; d) Apostolicitatea Bisericii;</p>	<p>Prelegere, dezbateră și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>8. Însușirea personală a mântuirii</p> <p>a) Omul și harul Sfântului Duh; b) Mântuirea personală; c) Treptele mântuirii; d) Credința și faptele bune.</p>	<p>Prelegere, dezbateră și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>

<p>9. Sfintele Taine 9.1. Sfintele Taine în general a) Noțiunea de Taină; b) Baza creațională, hristologică și eclesiologică a Tainelor; c) Rolul sacramental al preotului și elementele constitutive ale Tainelor; credincioșii, primitorii Tainelor.</p>	<p>Prelegere, dezbatere și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>9.2. Taina Botezului a) Botezul cu apă și Duh; b) Efectele Botezului: restaurarea chipului lui Hristos în om și intrarea în Biserică; c) Botezul copiilor.</p>	<p>Prelegere, dezbatere și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>9.3. Taina Mirungerii a) Taina Botezului și a Mirungerii; b) Temeiuri biblice; c) Darurile Sfântului Duh.</p>	<p>Prelegere, dezbatere și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>10. Taina Sfintei Euharistii a) Instituirea Tainei de către Domnul Însuși; b) Prefacerea Sfintelor Daruri; c) Sfânta Euharistie ca Taină și Jertfă; e) Preotul, ca săvârșitor al Sfintei Euharistii; f) Sfânta Euharistie, Taina Bisericii ca Trup al lui Hristos;</p>	<p>Prelegere, dezbatere și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>11.1. Taina Mărturisirii a) Instituirea și vechimea ei; b) Elementele constitutive ale Tainei: mărturisirea păcatelor și dezlegarea penitentului de către preot; rolul epitimiiilor. 11.2. Taina Hirotoniei a) Preoția nevăzută a lui Hristos, izvor al preoției văzute; b) Preoția și unitatea Bisericii; c) Instituirea preoției și treptele ei; d) Caracterul duhovnicesc al preoției slujitoare și preoția generală a credincioșilor; e) Succesiunea apostolică.</p>	<p>Prelegere, dezbatere și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>12.1. Taina Nunții a) Înălțarea căsătoriei în ordinea harului de către Hristos; b) Aspectele constitutive ale Tainei și semnificația lor spirituală. 12.2. Taina Maslului a) Temeiurile biblice; b) Săvârșirea și efectele Tainei.</p>	<p>Prelegere, dezbatere și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>
<p>13. Eshatologia particulară a) Sensul vieții și al morții; b) Nemurirea sufletului; c) Importanța judecării particulare; d) Autorul, martorii și caracterul provizoriu al judecării particulare; e) Starea sufletelor între judecata particulară și cea universală; f) Problematika contemporană: purgatoriul, metempsihoză și reîncarnare.</p>	<p>Prelegere, dezbatere și discuție colectivă</p>	<p>1 prelegere</p>

14. Eshatologia generală a) Problematika contemporană: Eshatologie și istorie; elemente de teologie a istoriei; b) Sensul eshatologic al creației; c) Semnele sfârșitului lumii; d) Chipul nou al lumii și natura trupurilor înviate e) Judecata universală și viața veșnică.	Prelegere, dezbatere și discuție colectivă	1 prelegere
---	--	-------------

Bibliografie

Patristică

1. Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre Întruparea Cuvântului*, trad. de Dumitru Stăniloae, PSB, 15, Ed. IBMBOR, București, 1987.
2. Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și adevăr*, trad. de Dumitru Stăniloae, PSB, 38, Ed. IBMBOR, București, 1991
3. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie, Filocalia 3* trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu 1948
4. Sf. Ioan Damaschin (+ 749), *Dogmatica*, trad. de pr. Dumitru Fecioru, Scripta, București, 1993. (Expunerea exactă a credinței ortodoxe).

Contemporană

1. Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2 și 3, Ed. IBMBOR, București, 1978, 1997, 2003.
2. Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Ed. Omniscope, Craiova, 1993.
3. Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, Editura Anastasia, București, 1992.
4. Ilarion Alfeiev, *Taina Credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, Editura Doxologia, Iași, 2014.
5. Andrew Louth, *Introducere în teologia ortodoxă*, Editura Doxologia, Iași, 2014.
6. Nicolae Chițescu, Pr. Isidor tođoran, Pr. Ion Petreuță, Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. I, II, Ed. IBMBOR, București, 1958.
7. Paul Evdokimov, *Hristos în gândirea rusă* (Cerf, 1970), trad. de Ion Buga, Ed. Simbol, București, 2001.
8. Nikos A. Matsoukas (U. Tesalonic), *Teologie Dogmatică și Simbolică*, (1985), vol. II, trad. de Nicușor Deciu, Ed. Bizantină, București, 2006.
9. John Meyendorff, *Hristos în gândirea creștină răsăriteană* (1987), trad. de Nicolai Buga, Ed. IBMBOR, București, 1997.
10. Alexandre Schmemmann, *Euharistia Taina Împărăției*, Ed. Anastasia, București, 1990.
11. Alexander Schmemmann, *Pentru Viața lumii. Sacramentele și Ortodoxia*, IBMBOR, București, 2001.
12. Karl Christian Felmy, *Dogmatica experienței ecleziiale*, trad. de pr. prof. dr. Ioan Ică sr., Editura Deisis, Sibiu, 1999.
13. Valer Bel, *Teologie și Biserică*, Presa Universitară Clujeană, 2008.
14. John Meyendorff, *Teologia bizantină*, Ed. IBMBOR, București, 1996.
15. Ioan Ică Jr., *Canonul Ortodoxiei I*, Ed. Deisis, 2008.
16. Boris Bobrinskoy, *Taina Bisericii*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004.
17. Pr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos Pantocrator*, Ed. IBMBOR, București, 2005.
18. Pr. Dumitru Radu, *Îndrumări Misionare*, Ed. IBMBOR, București, 1986.
19. Dumitru Stăniloae, *Legătura interioară dintre moartea și învierea Domnului*, în Studii teologice VIII, nr. 5-6, 1956, pp. 275-287.
20. Ioannis Zizioulas, *Euharistie, Episcop, Biserică*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Persoana lui Iisus Hristos a) Iisus Hristos în istoria culturii (Yaroslav Pelikan, Paul Evdokimov) b) Dumnezeu-om: măsura a toate (Sf. Iustin Popovici) c) Întruparea Cuvântului – scopul creației (Sf. Maxim Mărturisitorul)	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar, 2 ore
2. Considerații dogmatice asupra persoanei lui Iisus Hristos a) hristologia <i>transcendentală</i> b) hristologia <i>asimetrică</i> c) formulările hristologice ale Sinoadele Ecumenice	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar

3. Unirea ipostatică și consecințele ei - aprofundarea tematicilor cursului cu referire specială la hristologia părintelui Dumitru Stăniloae	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
4. Hristologia ca teologie a icoanei (Leonid Uspenski, Karl Christian Felmy)	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
5. Mariologia ca theotokologie (Karl Christian Felmy și Ioan Ică jr)	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
6. Lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos a) Iisus Hristos ca Învățător- Profet b) Iisus Hristos, Arhiereul și Jertfa supremă c) Iisus Hristos ca Împărat	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
7. Structura teandrică și trinitară a Bisericii. Biserica – trupul lui Hristos. Însușirile Bisericii – aprofundarea tematicilor cursului în baza bibliografiei generale și suplimentare	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
8. Preoția generală și preoția particulară. Succesiunea apostolică – aprofundarea tematicilor cursului în baza bibliografiei generale și suplimentare	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
9. Unitatea și sobornicitatea Bisericii a) concepția teologică a lui Alexei Homiakov, părintele ecleziologiei moderne, cu privire la Biserică și la unitatea ei; b) concepția părintelui Dumitru Stăniloae despre unitatea Bisericii; conceptul de „sobornicitate deschisă”.	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
10. Însușirea personală a mântuirii - aprofundarea tematicilor cursului	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
11. Sfintele Taine – aprofundarea tematicii cursului cu referire specială la misterologia pr. Dumitru Stăniloae și pr. Alexander Schmemmann	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	2 seminarii. 4 ore
12. Eshatologia particulară în teologia pr Dumitru Stăniloae	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
13. Eshatologia generală în teologia pr Dumitru Stăniloae; problema apocatastazei	expoziitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	1 seminar
<p>Bibliografie suplimentară:</p> <ol style="list-style-type: none"> Dumitru Stăniloae, <i>Chipul evanghelic al lui Iisus Hristos</i>, Editura centrului mitropolitan Sibiu, 1991. Dumitru Stăniloae, <i>Chipul nemuritor al lui Dumnezeu</i>, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987. Idem, <i>Iisus Hristos, Lumina lumii și îndumnezeitorul omului</i>, Editura Anastasia, București, 1993. . Sf. Iustin Popovici, <i>Omul și Dumnezeu-om. Abisurile și culmile filozofiei</i>, ediția a 2-a revizuită, Ed. Sophia, București, 2010. Ioannis Romanides, <i>Dogmatica patristică ortodoxă. O expunere concisă</i>, trad. Dragos Dasca, Editura Ecclesiast, Sibiu, 2011. Patriarh Daniel Ciobotea, <i>Teologie și spiritualitate</i>, Ed. IBMBOR, București, 2010. Ioannis Zizioulas, <i>Prelegeri de dogmatică creștină</i>, Editura Sophia, București, 2014. Leonid Uspenski, <i>Teologia icoanei</i>, ed. Renașterea / Patmos, trad. de Ciprian Vidican și Elena Derevici, Cluj Napoca, 2012. Alexei Homiakov, <i>Biserica este una</i>, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2008. 		

10. Joseph Ratzinger, *Iisus din Nazareth*, trad. de Alexandru Mihăilescu, Editura Rao, București, 2010
11. Jaroslav Pelikan, *Iisus de-a lungul secolelor. Locul lui în istoria culturii*, Ed. Humanitas, București, 2000.
12. Ioan Ică jr., *Maica Domnului in teologia secolului XX si in spiritualitatea isihasta a secolului XIV: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, Editura Deisis, Sibiu, 2008;
13. Dan Ilie Ciobotea, *Legătura dintre cruce și înviere în ortodoxie*, în *Mitropolia Banatului*, XXXIV, nr. 3-4, pp. 123-127.
14. Valer Bel, *Istoria omenirii ca istorie a mântuirii în Hristos*, în *Studia Universitas Babeș-Bolyai Theologia Orthodoxă*, nr. 1-2, 2003, pp. 57-69.
15. Ioan Ică jr., *Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine. Dosarul unei controverse. Mărturiile Tradiției*, Editura Deisis, Sibiu, 2006.
16. Pr. Ion Bria, *Credința pe care o mărturisim*, Ed. IBMBOR, București, 1987.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. În egală măsură, au fost luate în calcul așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, structurile de asistență socială, structurile din domeniul educațional.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea sistemului Teologiei dogmatice și fundamentale, însușirea și utilizarea registrului terminologic și conceptual propriu disciplinei; - Asimilarea informațiilor fundamentale referitoare la Persoana lui Iisus Hristos și lucrarea lui mântuitoare, Biserică, Taine, mântuirea personală, eshatologia particulară și generală; - Capacitatea de relaționare a informațiilor referitoare la Taina Persoanei lui Iisus Hristos, prezența și lucrarea lui în Biserică și în Taine, precum și în transfigurarea eshatologică a creației. 	Examen scris, condiționat de predarea și susținerea lucrărilor de seminar.	70%

10.5 Seminar/laborator	<ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea și însușirea problematicii tratate la curs și seminar; - Capacitatea de a integra într-un discurs propriu informațiile și conceptele asimilate; - Flexibilitatea în elaborarea lucrărilor/eseurilor tematice propuse, care reflectă o bună cunoaștere a informațiilor, precum și capacitatea de valorificare a lor în varii moduri. 	Elaborarea și susținerea unei lucrări de seminar, la data stabilită, din cursul și bibliografia semestrului și predarea acesteia în seminarul din penultima săptămână de activitate didactică.	15%
		Participare activă la seminarii, întrebări și răspunsuri pertinente, participare la discuții, la lucrări în grup.	15%

10.6 Standard minim de performanță

Cunoașterea generală a Tainei Persoanei Mântuitorului Iisus Hristos, (chipul evanghelic al lui Iisus Hristos, unirea ipostatică și consecințele ei) și a lucrării lui mântuitoare (întreita slujire a lui Hristos), a eclesiologiei ortodoxe, a învățaturii despre Sfintele Taine, despre mântuirea personală și despre eshatologia particulară și generală.

Data completării
20.05.2024

Semnătura titularului de curs
Pr. conf. dr. Grigore Dinu Moș



Semnătura titularului de seminar
Pr. conf. dr. Grigore-Dinu Moș



Data avizării în departament
24.05.2024

Semnătura directorului de departament
Pr. prof. dr. Cristian Sonea

